

Dr hab. n. o zdr. Mariusz Wysokiński, profesor UML

Lublin, 05.06.2024 r.

Zakład Podstaw Pielęgniarstwa

Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Ocena rozprawy doktorskiej

pt. „**Ocena stanu funkcjonalnego osób długowiecznych**”

napisanej przez **mgr Agnieszkę Skubiszewską**

promotor: **dr hab. n. o zdr. Gabriela Olędzka**

promotor pomocniczy: **dr n. med. Katarzyna Broczek**

Rozprawa ma formę dopuszczoną przez znowelizowaną Ustawę z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016, poz. 882), a więc spójnego tematycznie zbioru artykułów opublikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych. Na pracę doktorską mgr Agnieszki Skubiszewskiej składają się cztery artykuły naukowe opublikowanych w latach 2014 – 2024 w czasopismach: Gerontologia Polska, Geriatrics oraz Geriatria. Badania zrealizowano w ramach projektu „Polski genom referencyjny dla diagnostyki genomowej i medycyny spersonalizowanej”. Projekt realizowany w ramach Programu „INNOTECH” w ścieżce programowej „IN-TECH” NR INNOTECH-K2/IN2/10/181852/NCBR/13, dofinansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

Wyniki zaprezentowane we wspomnianych artykułach Doktorantka dodatkowo poprzedziła wykazem zastosowanych skrótów, podrozdziałem „Od autora” pełniącym rolę wstępu w którym znalazło się uzasadnienie podjętych badań, streszczeniem w języku polskim i angielskim. Kolejne elementy stanowią rozdziały „Wprowadzenie”, „Cel pracy”, „Materiał i metody”, „Sposób rekrutacji grupy”, „Kwestionariusz użyty w badaniu”, „Analizowane

czynnikami”, „Podsumowanie”, „Wnioski”, „Kopie opublikowanych prac”, „Opinia Komisji Bioetycznej”, „Oświadczenia współautorów publikacji” oraz załącznik „Ankieta PIGen”.

W badaniach wzięło udział 289 osób, w tym 87 stulatków i 202 osób w wieku 94-99 lat. Wykorzystano w nim kwestionariusz opracowany przez konsorcjum 5-COOP (5-Country Oldest Old Project) w polskiej wersji językowej. Kwestionariusz zawierał elementy Całościowej Oceny Geriatrycznej (skale oceniające zdolności funkcjonalne, badanie stanu umysłowego i psychicznego), wywiad chorobowy i kwestionariusz leków oraz pytania dotyczące jakości życia, sytuacji społecznej i usług opiekuńczo-pielęgniacyjnych. Wykonywano także pomiary antropometryczne, pomiary wskaźników życiowych i testy sprawności fizycznej. Ankietę zamykała ocena przebiegu wywiadu dokonywana przez ankietera.

Mgr Agnieszka Skubiszewska formułuje również prawidłowo cel główny pracy oraz 4 cele szczegółowe. Trzy prace (nr 1, nr 2 oraz nr 4 cyklu) są to prace oryginalne, a czwarta (nr 3 cyklu) jest pracą poglądową omawiająca znaczenie badania siły mięśniowej ręki u osób w podeszłym wieku.

W pracy nr 1 grupę badaną stanowiło 89 osób (69 kobiet i 20 mężczyzn) w wieku 100 i więcej lat, zamieszkałych na terenie Warszawy, przebadanych w ramach programu „Polski genom referencyjny dla diagnostyki genomowej i medycyny spersonalizowanej”. Do oceny wykorzystano Skalę Oceny Podstawowych Czynności Życia Codziennego wg Katza (ADL).

W pracy nr 2 dane zebrano od 289 osób długowiecznych, w tym 87 stulatków i 202 osób w wieku 94–99 lat. Śmiertelność uzyskano z rejestrów ludności w ciągu kolejnych 5 lat. Zaproszenia do udziału w badaniu wysłano pocztą do 2966 mieszkańców Warszawy i okolic, zidentyfikowanych w Polskim Powszechnym Elektronicznym Systemie Ewidencji Ludności (PESEL). Listy wysyłało sukcesywnie, zaczynając od osób najstarszych. Dodatkowo ze wszystkimi stulatkami próbowano skontaktować się osobiście lub telefonicznie. W badaniu wykorzystano kwestionariusz The Five Country Oldest Old Project (5-COOP), a ocenę słabości oparto na fenotypie słabości zdefiniowanym przez Frieda. Dodatkowo u wszystkich osób podjęto próbę pomiaru siły uścisku dłoni (HGS) przy użyciu dynamometru mechanicznego (Baseline® Smedley Spring Dynamometer, Fabrication Enterprises, White

Plains, NY, USA). Warto podkreślić, iż całość badań w terenie przeprowadziła mgr Agnieszka Skubiszewska.

Praca nr 3 „Ocena siły mięśniowej ręki u osób w podeszłym wieku – znaczenie badania” przedstawia kwerendę piśmiennictwa baz danych PubMed/MEDLINE (publikacje od 1 stycznia 1994 do 1 kwietnia 2015) na temat podstaw prawidłowego dokonywania pomiaru siły mięśniowej za pomocą dynamometru ręcznego. Jako kryteria wyszukiwania wprowadzono słowa kluczowe: handgrip strenght elderly (siła uścisku osób starszych), handgrip strenght centenarian (siła uścisku stulatków), handgrip strenght measurement (pomiar siły mięśniowej) oraz handgrip strenght functional state (siła mięśniowa a stan funkcjonalny). Do analizy wybrano 13 opracowań stanowiących zarówno prace oryginalne jak i badania epidemiologiczne.

Praca nr 4 „Różne oblicza długowieczności – charakterystyka małżeństwa stulatków” została przygotowana w oparciu o metodę studium przypadku i omawia jedyne małżeństwo 102-latków poddane badaniu w ramach projektu „Polski genom referencyjny dla diagnostyki genomowej i medycyny spersonalizowanej” (PIGen) przeprowadzonego w latach 2013-2015 na terenie Warszawy i okolic. Wykorzystano w nim przetłumaczony na język polski wykorzystywany do badania osób stuletnich w Danii, Francji, Japonii, Szwajcarii i Szwecji w projekcie „The Five-Country Oldest Old Project” (5-COOP).

Przechodząc do merytorycznej oceny rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Skubiszewskiej należy podkreślić, że wszystkie wchodzące w jej skład artykuły zostały już wcześniej pozytywnie ocenione przez niezależnych recenzentów czasopism naukowych. Jeden artykuł został opublikowany w czasopiśmie posiadającym impact factor [2]. Natomiast prace nr [1], [3] oraz nr [4] w jedynejszych czasopismach polskich dedykowanych gerontologom i geriatrom o punktacji odpowiednio 4, 9 i 20 pkt MEiN. Sumaryczna wartość współczynnika oddziaływania (impact factor) punktacji prac wchodzących w skład cyklu publikacji wynosi 2,3 pkt., a punktacji MNiSW: 53 pkt.. Mgr Agnieszka Skubiszewska jest pierwszym autorem wszystkich publikacji.

W pracy otwierającej cykl pt. „Ocena sprawności funkcjonalnej warszawskich stulatków w zakresie podstawowych czynności życia codziennego – wyniki wstępne”

mgr Agnieszka Skubiszewska dokonała oceny sprawności funkcjonalnej osób w wieku 100 i więcej lat w zakresie podstawowych czynności życia codziennego wykorzystując w tym celu Skalę Oceny Podstawowych Czynności Życia Codziennego wg Katza (ADL). W ocenie za pomocą tej skali niesprawnych było 32% respondentów, częściowo niesprawnych 37%, a całkowicie sprawnych 20%. Mężczyźni byli bardziej sprawni niż kobiety ($p < 0,005$). Badania potwierdziły doniesienia innych autorów, że długowieczni mężczyźni odznaczają się lepszą sprawnością funkcjonalną. Zaobserwowała jednak również poprawę sprawności osób z tego przedziału wiekowe w porównaniu do wcześniejszych badań innych autorów.

Celem drugiej pracy z cyklu pt. „Frailty and Survivability of Polish Caucasian Nonagenarians and Centenarians” była próba określenia częstości występowania fenotypu słabości (FP) wśród najstarszych przedstawicieli rasy kaukaskiej w Polsce oraz zbadanie związku pomiędzy FP a śmiertelnością. Sześćdziesiąt procent badanych sklasyfikowano jako wątlých, 33% jako przedłamliwých, a 7% jako silnych. Zespół słabości występował częściej u kobiet niż u mężczyzn i wśród stulatków. W ciągu 5-letniego okresu obserwacji zmarło 92,6% wątlých kobiet i wszyscy wątli mężczyźni. Wskaźniki śmiertelności były niższe wśród osób w stanie przedłamliwym i wynosiły odpowiednio 78,8% i 66,7% oraz osób krzepkich, odpowiednio 60% i 54,5%. W analizie przeżycia najsilniejszym negatywnym czynnikiem ryzyka była kruchość: HR = 0,328 (95% CI: 0,200–0,539). Dodatkowym czynnikiem prognostycznym krótkiego przeżycia był brak możliwości wykonania pomiaru siły uścisku dłoni.

Trzecia praca pt. „Ocena siły mięśniowej ręki u osób w podeszłym wieku – znaczenie badania” potwierdziła, że w obliczu obserwowanego dynamicznego wzrostu liczby starszych osób w strukturze polskiego społeczeństwa wskazane byłoby opracowanie wartości referencyjnych pomiaru siły mięśniowej za pomocą dynamometru ręcznego u osób starszych dla populacji Polski i zwiększenie tym samym użycia siły mięśniowej jako taniego i prostego narzędzia diagnostycznego.

W czwartej pracy „Różne oblicza długowieczności – charakterystyka małżeństwa stulatków” doktorantka dokonała interesującej oceny stanu biopsychospołecznego 102-letniej

pary małżonków z wykorzystaniem elementów COG ze szczególnym zwróceniem uwagi na ocenę zespołu słabości. W badaniu tym mężczyzna odznaczał się lepszym stanem funkcjonalnym i poznawczym. U kobiety zaobserwowano natomiast różnicę pomiędzy wynikiem w skali Podstawowych Czynności Życia Codziennego (ADL), a oceną sprawności fizycznej sugerującą, że kobieta mogłaby prowadzić bardziej samodzielny i aktywny tryb życia.

Badania wchodzące w skład cyklu publikacji uzyskały zgodę Komisji Bioetycznej przy Warszawskim Uniwersytecie Medycznym w zakresie realizacji badań KB80/2012.

Z obowiązku Recenzenta chciałbym zwrócić uwagę na brak informacji na temat walidacji, lub próby adaptacji, czy też wyniku współczynnika alpha Cronbacha dla narzędzia „The Five-Country Oldest Old Project” (5-COOP). Szkoda że nie załączono również analizy bibliometrycznej publikacji wchodzących w skład cyklu publikacji stanowiących rozprawę doktorską opracowanej przez Bibliotekę Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz samego kwestionariusza 5 -COOP. Doktorantka w dodatkowych materiałach nie pokusiła się także o zbiorcze sformułowanie problemów i hipotez badawczych, kryteriów włączenia i wyłączenia, które znajdowałyby odzwierciedlenie w pracach stanowiących cykl publikacji.

Pragnę podkreślić, że oceniam pozytywnie rozprawę doktorską mgr Agnieszki Skubiszewskiej. Podjęta w niej tematyka jest niezwykle ważna i aktualna, a uzyskane badania są interesujące i posiadają wartość poznawczą. Podejmuje również ważną problematykę, w której istnieje faktyczny niedostatek wiedzy naukowej oraz stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Potwierdza także przygotowanie Doktorantki do dalszego samodzielnego prowadzenia działalności naukowo – badawczej. Podniesione uwagi wynikają z obowiązku Recenzenta i w większości mogą być przydatne w dalszym rozwoju naukowym Doktorantki. Nie umniejszają one ogólnej wartości poznawczej pracy

Podsumowując, przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Agnieszki Skubiszewskiej spełnia wymogi określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2013 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) oraz art. 187 Ustawy z dnia 30 sierpnia 2018 r. Prawo

o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668). W związku z powyższym wnioskuję do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie mgr Agnieszki Skubiszewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kierownik
Zakładu Podstaw Pielęgniarstwa
Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa WNoZ
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Dr hab. n. o zdr. Mariusz Wysokiński
Profesor uczelni

.....
Dr hab. n. o zdr. Mariusz Wysokiński, prof. UML